

ЗДРАВИЕ

излиза два пъти въ мѣсецъ, на
всѣко 1 и 15 число.

Абонати се приематъ на всѣка
пощ. станция въ Княжеството; ино-
страннитѣ се адресиратъ до ре-
дакцията; въ гр. Варна абонати се
приематъ въ книжарницата на
А. В. Велчева.

ЗДРАВИЕ

ЦѢНАТА

на в. „Здравие“ съ испращането:
за година двѣ ср. рубли, за 6 мѣ-
сеца — четире лева, за 3 мѣсеца
— два лева и 50 ст.; отдѣленъ
брой — 50 ст.

Обявления

се приематъ съ плата по 30 ст.
за единъ редъ.

ОБЩОДОСТЪПЕНЪ МЕДИЦИНСКИЙ И ХИГИЕНИЧЕСКИЙ ВѢСТНИКЪ

PER NOCTEM AD LUCEM!

ОТЪ МРАКЪ КЪМЪ СВѢТЛИНА!

СЪДЪРЖАНИЕ: Здравословното състояние на
гр. Варна. — Колецъ или развитъ пгиз. Отъ д-ра Д.
Н. Моллова. — Кърмене и млъданне на малкитѣ дѣца.
Отъ д-ра А. М. Линтварева. — Прости домашни ле-
чиева средства (Продължение). Отъ д-ра М. В. Пина-
чевни. — Ситна шарка (Край). Прев. Т. Г. —
Мистина хроника. — Лекарска корресонденция. —
Отъ редакцията. — Обявления.

Здравословното състояние на гр. Варна.

Тѣй-като вѣстникътъ ни излиза въ гр. Варна,
то сме нравствено задължени да кажемъ нѣ-
колко думи за здравословното устройство или,
по-правилно, неустройство на този градъ. По-
неже още много пъти ще разискваме този
предметъ, ний нѣмаме намѣренне сега-за-сега
да се докоснуваме всестранно до здравословното
(санитарното) състояние на гр. Варна, нито да
се докопаваме до причиннитѣ на това неудовле-
ствително състояние, нъ ще представимъ само
общи черти на недостатъци на нашиятъ ху-
бавъ градъ.

Преди всичко ще напомниме, че Варна е е-
динъ отъ най-важнитѣ градове и единственъ
морскитъ портъ (пристанище) въ Княжеството,
който има блистателна бъдъщностъ. Желѣзни-
цата свързва Варна съ Руссе — главенъ бъл-
гарскитъ пунктъ на край-дунавската торговия —
и тази желѣзница за въ бъдъщето ще се съ-
едини съ столицата и вътрѣшността на стра-
ната. Износни стоки (хлѣбъ, червишъ, кожи и
проч.) отъ источната частъ на Княжеството
преминаватъ презъ Варна въ странство, а вси-
чки градове, разположени по линията на желѣз-
ницата — чакъ до Русчукъ — получаватъ по-
вечето стоки отъ странство пакъ презъ Варна.
Този градъ, спорѣдъ преброяването въ 1881
година, има 22 хиляди (сега може би и повече)
жители, а градското-общинско управление рас-
полата съ доста обширенъ бюджетъ, ако не се
лъжемъ, до 150 хиляди лева годишно.

Варна лежи по-южно отъ руската климати-
ческа станция Ялта, която се посѣщава отъ
хиляди болни. Варна е разположена на гори-
сто мѣсто, което постепенно се навежда къмъ
морето. Освѣтъ послѣдното, Варна има едно
голямо езеро — источникъ на блатна трѣска
— единственна постоянна (ендемическа) бо-
лѣстъ, отъ която страда варненското население
и то не въ висока степенъ. Вода има доводно
и ти е, отъ природата си, напълно здрава. О-
крестността изобилна съ лозя, а въ не голямо
разстояние отъ Варна има доста гора.

Отъ турско владичество Варна е получила
въ наследество тѣсни улици, постлаши отъ давно
време съ колдарѣмъ, множество чешми съ при-
ведена отъ далечъ вода, нѣколко обществени
здания, много боклукъ и нечистота, а главно —
равнодушие къмъ санитарното си състояние.

Отъ освобождението въ Варна се направи
хубава градина — паркъ (на това мѣсто, гдѣ-
то е билъ боклука), три касапници, които ма-
каръ и не сж до тамъ удовлетворителни въ
санитарно отношение, нъ сж пакъ твърди по-
лезни; край брѣга се въздигна митарственъ
дворецъ и въ морето се издигна величавъ
мостъ. Тукъ-тамъ се подигнаха нѣколко къщи,
направени по европейскитъ начинъ — и това е
всичко.¹⁾ Пътници, които сж виждали Варна презъ
крымската война и пакъ я посѣтили сега, каз-
ватъ, че този градъ твърди малко се измѣнилъ
въ течението на послѣднитѣ трийсетъ години.

Улицитѣ въ Варна иматъ най-непривлекате-
ленъ видъ: колдарѣмътъ е разваленъ и, ако
не внимаващъ добръ, можешъ да счупишъ по
улицитѣ краката си. Смѣтъ, джхли котки, ку-
чета, мишки, разбити стѣкла се намиратъ въ
изобилне по улицитѣ. Това показва, че граж-
данитѣ иматъ грижа за чистота въ двороветъ
си и изваждатъ нечистотинитѣ и боклука на

¹⁾ Сега се правятъ още грандиозна черква и прави-
телствена гимназия.

вѣтъ; нѣ градъ, като стопанинъ, не глѣда добръ себе си. На цѣлия градъ условени ужъ 16 кола, които да изнасятъ боклука и смѣтътъ отъ улицитѣ вѣтъ отъ града. Не знаемъ каква работа вършатъ тѣзи кола, нѣ не сме виждали двѣ-три кола въ единъ участѣкъ на града за веднажъ. Презъ день или два се срѣща кола, водима отъ единъ турчинъ или циганинъ, който съ голѣмъ кейфъ върши работа си. Той преминава презъ главнитѣ, като минува по-тѣснитѣ и по-малкитѣ улици; колата му отъ задъ е отворена и, щомъ тя се натовари, десетъ раскрача по-далечъ отъ колата пакъ пада на улицитѣ смѣтъ, боклукъ и всѣквав нечистота. Щомъ пада сиѣтъ, той лежи до гдѣто сѣлницето го пригрѣе и растопи; въ лѣтнѣ време водата се застоява по нѣкои улици и въ нея се развиватъ вредителни за здравнето растения. По улицитѣ свободно се расхождатъ телетата, кравитѣ, буйволитѣ, кучетата и други животни, които тука търсятъ храна.

Останалитѣ отъ турско време чешми не само не се увеличили, нѣ нѣколко отъ тѣхъ се развалили; въ другитѣ не дохожда редовно вода по причина, че на нѣкое мѣсто се пукнала трѣбата. До сега не е съставена карта за разположението на трѣбитѣ и, ако не се лѣжемъ, малко сѣ останали въ Варна хора, които познаватъ отъ гдѣ тече водата и презъ кои мѣста сѣ положени трѣбитѣ. Една частъ отъ града (Нова-махала) съвсѣмъ нѣма вода за пиене, нѣ има само кладенци съ миризлива вода, която и вжтрѣ въ града въ много чешми е мѣтна (явенъ признакъ на нездрава вода) и мирисни. Има стари чешми безъ вода, които сѣ обърнати за други нужди. Обществениитѣ заходи въ най-многолюднитѣ центрове на града сѣ не-позволително лоши.

Много къщи въ Варна се приближаватъ къмъ разрушение, сѣ невъзможни за живѣяние, нѣ градскитѣ съвѣтъ не позволява да се поправятъ, като чака, съ чисто источно търпѣние, до гдѣто тѣ се окончателно соборятъ и стопанинѣ имъ ще си направятъ къщитѣ по новъ образецъ. Нѣкои къщи, по невъзможностъ за живѣяние въ тѣхъ, сѣ оставени отъ притѣжателитѣ имъ и сѣ обърнати въ общественни заходи. Има развалени къщи съ тѣсни дворове, въ които нѣма заходи, а пакъ въ тѣхъ живѣятъ едно или двѣ семейства въ страшна тѣснота. Очевидно е, че отъ подобни мѣста, въ случай на нѣкоя си прилипчива болѣстъ, ще почне заразата, която може да се распространи по другитѣ къщи въ града.

Ако направиме расхода по дюгенитѣ, касаницитѣ, хановѣтъ, пазаритѣ и т. н., ний ще забѣлѣжимъ на всѣкадѣ, че тѣзи мѣста твърдѣ малко отговарятъ на здравословнитѣ трѣбования. Добитѣка за клане се приглѣжда отъ единъ служителъ на градскитѣ съвѣтъ и трѣба-ли

да се съмѣтваме, че това приглѣждане не дава никаква гаранция, че добитѣка, който се коли, е добъръ и здравъ?

Другъ пътъ ще се повърнемъ по този предметъ и ще се кѣсниме до мѣркитѣ, които сѣ необходими за подобръние на санитарното състояние на града Варна. —

Колецъ или развитъ пъпъ.

Отъ д-ра Д. П. Моллова.

Кой не е патилъ отъ тая мѣчителна и честа болѣстъ? Тя са зафаща съ силни остри болки въ червата. Обикновенно болкитѣ не са държатъ на едно мѣсто, а преминуватъ по цѣлия коремъ, нѣ са придържатъ повече около пъпа. Болкитѣ не са постоянни и равномѣрни, то са усилватъ, то отпущатъ и са протакатъ нѣколко часа. Червата при това са малко надуты, корема напънатъ, болния желае да са распахне, облеклото му тежи. Въ корема са чува куркуриканье, преливане, шумуление, които чува не само болния, нѣ и другитѣ до него людѣе. Червата работятъ повече неправилно — или има диаррея (диаррея) или кабусъ (запоръ), като са отдѣлятъ много газове (вѣтрове). Треска при това нѣма никаква.

Развиванieto на пъпа (болкитѣ въ червата) става отъ разни причини. Най-често то става отъ задрѣстянето червата съ лоша, тежка или много приета и лошо смлѣна храна. Въ такъвъ случай болкитѣ са зафащатъ нѣколко часа слѣдъ ѣдене, корема са надува, вкуса въ устата са разваля. Така също са развива пъпа отъ кабусъ кога са развиватъ газове. Тоя колецъ е много тежакъ и мѣчителенъ. Когато калото са спре нѣгдѣ въ дебелото черво като твърди парчета, тогава вѣтровѣтъ и жидентѣ части отъ тънкитѣ черва не могатъ да преминатъ презъ това запушено мѣсто. Отъ това корема са силно надува, червата са гърчатъ, въ тѣхъ зафаща страшно да рѣже, дохожда халцуканье, ригване, блъване — по нѣкогажъ съ калю. Надутитѣ черва подпиратъ диафрагмата ¹⁾ и притѣсняватъ диханието. Болника са покрива съ студенъ потъ, дохожда

¹⁾ Сирѣчь — преградката между корема и гръдниа кошъ.

сърдцебиение, падатъ силитѣ, болѣста става твърдѣ мъчителна и като ли че болния е на умирање. Кога са трупатъ вѣтрове въ червата отъ непремлѣна храна и пѣтятъ имъ е запушенъ, тогава болѣжкитѣ не са толкова силни и такива тежки припадѣци не дохаждатъ.

По нѣкогажъ болкитѣ въ корема дохаждатъ безъ да е побъркано смиланьето. Това са случва или отъ оплашване или друго нѣкое нервно потрясение, също отъ безсъница, отъ нравствено и физическо уморяване.

Има едно особно развиванье пѣпа отъ отрова съ куршумъ или мѣдъ. То дохожда у куюмджинитѣ и въобще у ония, кои работятъ съ тия метали, и са започва съ бълване злъчка и болѣжки, кои стискатъ около пѣпака. При това дохожда силно запичанье (кабусъ), вдлъбнатъ коремъ и признаци отъ куршумена отрова: синя ивица на венцитѣ, почерняване погтитѣ, болѣжки въ ставитѣ. Това отравление също дохожда твърдѣ често отъ ясте приготвено въ глижосани и неизварени гърнета или туршия съ оцетъ, приготвени въ глижосани кюпове. Мѣдното отравление дохажда отъ не калаисанитѣ мѣдни съдове и тенжери и отъ поеманье мѣдна пепель (у каланжинитѣ). Припадоцитѣ са съжитѣ, амъ на мѣсто кабусъ дохажда дрисакъ и издутъ коремъ.

Не е твърдѣ лесно да са познае развитъ пѣпъ; тая болѣсть може да се побърка съ други нервни болѣсти и особито съ възпалението на коремната ципа, което неопитния човѣкъ трѣбва да има предъ видъ. Възпалението винаги върви съ треска, твърдѣ често съ бълване и такива силни болѣжки, щото не дава да са пипне корема. Болѣжкитѣ са постоянни, а не прменчиви, болника изведнажъ отпадва, а развитъ пѣпъ или колецъ е лека, безогненна болѣсть.

Лѣкуваньето на обикновенния колецъ не е мъчно. Кога корема е надутъ, трѣбва да са даде чистително (индѣля), на корема са туря горѣщо (пепель, тухли или керемпда горѣща), корема растриватъ съ топлъ зехтинъ или турятъ една-две синаписи. Твърдѣ често отъ тия къщни средства болѣжкитѣ заминаватъ; ако при това има дри-

сакъ, не трѣбва да са спира докѣ са покаже въ испражненията кало. Когато дойде слузъ и напѣнъ, тогава трѣбва да са даде салепъ, бадемено млѣко, топлъ чай и капки отъ опий (по 8 капки, 3-4 пѣти на день, на възрастенъ човѣкъ). На едно съ опия, или безъ него, даватъ и капки отъ мента. Кога има отргиванье и корема е надутъ, чай отъ копръ и малко магнезия. Кога има кабусъ, преди всичко трѣбва да са даде чистително, най-добро — рецинново масло (индѣля) до 2 супени лъжици, растриванье корема съ топлъ зехтинъ; ако рецинновото масло не помага, слѣдъ два-три часа трѣбва да са даде настой отъ александрийски листъ или виенско питие.

Кърмене и глѣдание на малкитѣ дѣца.

(Посвѣщава се на майкитѣ.)

Отъ д-ра А. М. Линтварева.

Като съмъ ималъ въ течението на нѣколко години повече работа съ дѣтински болѣсти, можихъ очевидно да се убѣди, какъ често, кѣмъ съжаление, младитѣ майки сѣ причината на нѣкои болѣсти, а по-нѣкоя пѣтъ причина и за смъртта на дѣцата си. Нѣкои майки твърдѣ усърдно кърмятъ дѣцата си, вслѣдствие което дѣцата умиратъ отъ скоро или медленно разстройство на стомаха и червата; други немилосердно кѣтатъ дѣцата си въ много дрѣхъ, отъ което тѣ ставатъ твърдѣ чувствителни кѣмъ най-малката премѣна на въздуха, легко настиватъ и умиратъ отъ възпаление на бѣлия дробъ, мозѣка или отъ нѣкои други настинчеви болѣсти. Ясно е, че подобно отношение на майкитѣ кѣмъ дѣцата си зависи отъ незнание на първоначалнитѣ правила за кърменieto и глѣданieto на малкитѣ дѣца. Ето защо било-би твърдѣ желателно, щото подобенъ родъ свѣдѣния да се распространяватъ по възможность повече между обществото, защото колкото е по-правилно глѣданieto и кърменieto на дѣцата, толкова по-малко ще има заболяване, а слѣдователно и смъртность.

Пищеварителнитѣ органи на новороденитѣ сѣ способни кѣмъ приеманье само рѣдка храна отъ животно происхождение, която трѣба недълго време да остава въ стомаха и червата. Подобна храна за новороденото дѣте с млѣкото на майката.

Различаватъ два рода кърмене: естествено, когато дѣцата се питаятъ съ млѣкото на майката си или дойбата и искусственно, когато дѣцата се хранятъ исклучително съ кравешко млѣко или друга храна, която замѣнява млѣкото.

Нравственната обязанност на всяка майка — да кърми сама дѣтето си: това е въ интереса на майката и дѣтето. Въ интереса на майката е за това, защото, както наблюдението показва, повечето майки, въ времето на кърменieto, по-рѣдко ставатъ тѣжки, вслѣдствие което тѣ по-добре се запазватъ физически. Наблюдението тѣй сѣщо ни учи, че кърменieto отъ самата майка пречи за развиванieto на нѣкои тѣжки болѣсти, които скоро слѣдъ ражданието се развиватъ у женитѣ, когато тѣ сами не кърмятъ дѣцата си. Въ интереса на дѣцата за това, защото, както статистиката ни показва, дѣцата, откърмени отъ млѣкото на майката си, сѣ по-здрави; смъртността между тѣхъ е много по-малка, отколкото между дѣцата, откърмени по нѣкой другъ начинъ. Ето защо не трѣба да се отнасяме снисходително къмъ тѣзи състоятелни майки, които изъ щеславие, удобства, вслѣдствие-ли недостатъчно съзнание на свой дългъ или по-нѣкои други причини се отказватъ, ако и физически тѣ сѣ въ състояние, да кърмятъ дѣцата си съ своето млѣко, баремъ въ продължение на нѣколко мѣсеца. Ето защо всѣки е длъженъ да поддържи енергията на майката и да напоси, за благо на дѣтето и нея, щото тя да кърми дѣтето съ собственото си млѣко.

Между това има обстоятелства, когато майката подъ никакъвъ начинъ не трѣба да кърми дѣтето си, а именно:

1) При душевни разстройства на майката. Наблюдението показва, че таквизи майки предаватъ чрезъ кърмене на дѣцата си расположение къмъ лудостъ.

2) Младитѣ майки (15, 16, 17-годишни) не трѣба да кърмятъ сами дѣцата си, тѣй като у таквизи майки грядитѣ имъ биватъ твърдѣ често недостатъчно развити и отдѣлятъ малко млѣко; тѣй сѣщо и старитѣ майки, отъ 35 год. на-горѣ, не трѣба сами да кърмятъ дѣцата си, тѣй като млѣкото имъ бива водно и бѣдно отъ хранителни вещества. Най-благоприятно време за кърмене — отъ 18 до 35 години.

3) Жени, страдающи въ висока степенъ отъ нервно разстройство или падуча болѣсть (сара), не трѣба сами да кърмятъ дѣцата си.

4) При болѣсти въ кръвта, както напримъ: при сифилисъ, живиница, чахотка (охтига) или само расположение къмъ последната, кърменieto трѣба да бѣде забранено на майката.

5) Биватъ случаи, когато майката е съвършенно здрава, нѣ между това пакъ не слѣдва да кърми сама дѣтето си. Това именно тогава, когато майката ѝ умрѣло вече двѣ или нѣколко дѣца отъ една и сѣща болѣсть, напримѣръ, отъ въспаление на мозъка.

Ако майката не може сама да кърми дѣтето си, то трѣба да взема дойка, при наеманieto на която трѣба да бѣде човѣкъ твърдѣ внима-

теленъ. Таквази жена трѣба да се преглѣда, както казватъ, отъ главата до пятитѣ. Никого не слѣдва да се довърява на бабитѣ (акушерки) преглѣжданieto на дойкитѣ. Дойкитѣ — брюнети трѣба да се предпочитатъ предъ дойкитѣ-блондинки. Наблюдението е показало, че млѣкото на брюнетиитѣ е по-добро; откърмениитѣ отъ тѣхъ дѣца биватъ по здрави, смъртността на такива дѣца е по-малка; тѣ, ако и не винаги, по-трудно губятъ млѣкото си, отколкото блондинкитѣ. Най-добрата възраст за дойката — между 20-30 год.; тя трѣба да бѣде съвършенно здрава. Преглѣжданieto трѣба да се почне отъ главата.

1) На главата не трѣба да има пѣшки, паразити; въпрочемъ, ако-би послѣднитѣ се оказали, то трѣба 2-3 пѣти да се измие главата съ чиста топла или карболова вода и работата е готова.

2) Дойкитѣ не трѣба да иматъ сипъ по тѣлото си, както напримѣръ краста.

3) Носѣтъ и устата трѣба да бѣдѣтъ здрави; не трѣба да има въ носѣтъ живинична (золотушна) или сифилитическа хрѣма; забитѣ трѣба да бѣдѣтъ здрави и още по-важно — вѣнцитѣ да бѣдѣтъ здрави, да не тече отъ тѣхъ кръвъ.

Тѣлеститѣ дойки не сѣ годни: дѣцата отъ тѣхъ сѣщо биватъ тѣлести и подпухнати. Дойкитѣ трѣба да бѣдѣтъ мускулисти (мѣсисти). Ако дойката и съвършенно е здрава, трѣба още да се убѣдимъ способна-ли е тя да кърми. За това преглѣждатъ грядитѣ. Твърдѣ голѣмитѣ или твърдѣ малкитѣ гряди не сѣ годни, тѣй като тѣ даватъ малко млѣко. Най-добри сѣ умѣренно-среднитѣ гряди; тѣ трѣба да бѣдѣтъ напрегнати; на тѣхъ не трѣба да има ни трапчинки, ни язва; при легко давление на грядитѣ, млѣкото трѣба да не тече по капки. а като струи, въ видъ на дѣги. Грядитѣ трѣба да съдържатъ достатъчно млѣко; въ това можемъ да се убѣдимъ — когато дѣтето съвършенно се насучи, то грядитѣ послѣ легко давление, трѣба да пуцатъ още млѣко. За добракъчественността на млѣкото сѣдятъ по-тѣй нарѣченната некѣтна проба: ако земимъ една капка млѣко на некѣтътъ си отъ голѣмил прѣстъ, то тя трѣба да си остане при всѣко положение и движенie на прѣста; ако-ли взетата капка млѣко се разлива по некѣтътъ или пада, това означава, че млѣкото не е добро. Най-добре отъ всичко достоинството на млѣкото доказва самия видъ на дѣтето, което кърми дойката: ако дѣтето е здраво и цвѣтуще, то това показва, че млѣкото е добро.

Какъ трѣба да се кърми дойката?

Дойката не трѣба да измѣнява живота си; въ всѣки случай тя трѣба да ѣде повече, отколкото въ друго време; тя трѣба да избѣгва люти, кисели и мазни ѣстиета, кисели фрукти

и т. н.; може да пие много вода и то само прясна и чиста; може се позволи и бира, нъ не много и не кърпка, тъй като кърпката бира съдържа спиртъ, който преминава въ млъкото; подобно млъко оглушава дѣтето, дѣйствува разрушително на вътрѣшните органи, особено на мозъка, като произвежда неговото въспаление. Вино дойките могатъ да пиятъ, само не въ голъмо количество и да не е кисело. Дойката е длъжна да прави баня. Ако дойката страда отъ запичение, то трѣбва да употреби тулумба (клизтиръ), да приеме рициново масло или магнезия (една лажичка на стаканъ вода) и да избѣгва всѣки други разслабителни средства.

Какъ да се кърми новороденото дѣте?

Най-важното и най-главното е да се приучи дѣтето къмъ правилно кърмене. Слѣдъ ражданието и кълането на дѣтето, може да го оставимъ безъ всѣка храна 12-16 часа, нъ не повече, защото иначе силитъ на дѣтето упаднатъ. Противъ употреблението на захарната вода или чай отъ лай-лай-кучка нищо не можемъ да имаме, тъй като това, ако не е полезно, то въ всѣки случай и не е вредно.

Въ първото време, понеже стомаха на дѣтето е още твърдъ малтъ и не може да приема много храна, то затова трѣбва да се кърми по често и не много за веднажъ; послѣ, когато стомаха се увеличи и дѣтето за веднажъ може да приема много храна, трѣбва да му се дава ти по рѣдко. На новороденото дѣте до 3-та недѣли трѣбва да му се дава да суче всѣки 1½ часа; отъ 3-та до 6-та и 8-та недѣли трѣбва да му се дава да суче всѣки 2 часа денемъ и всѣки 3 часа нощемъ; послѣ третия мѣсецъ всѣки 3-и часа денемъ и всѣки 4-и часа нощемъ. Майката или дойката трѣбва да дава на дѣтето да суче веднажъ отъ едната, а на слѣдующия пътъ отъ другата нѣнка. Нѣнкитъ отъ това се съхраняватъ по-добрь, не ставатъ отпуснати, а млъкото отъ това става по хубаво. Дѣтето трѣбва да суче до тогава, до когато само не отпусне нѣнката изъ устата си. Никога не слѣдва да се дава на дѣтето да суче тозъ-часъ послѣ силни душевни вълнения, както напримѣръ, послѣ уплашване, гнѣвъ, голъма радостъ, тъй като въ такъвъ случай млъкото се измѣнява и предизвиква у дѣцата бодель, поносъ (сюрюнюкъ) блюване и даже треперанне.

Нѣнкитъ подъ никакъвъ начинъ не трѣбва да служатъ като успокоително средство за дѣцата. Дѣцата твърдѣ често плачатъ не вслѣдствие гладъ, а вслѣдствие други причини, като напримѣръ, мокритъ пелени, неудобното лежанне, натисканieto и д. п. Било-би твърдѣ желателно, щото майките да съзнаятъ, че отъ честото виканне или плакане дѣтето не умира, нъ може да умрѣ отъ често и не своевре-

менно кърмене. На мѣсто това да се успокоява дѣтето съ нѣнката, много по-полезно е да се намѣри дѣйствителната причина на неговтъ плачъ. А кой не знае, какъ е мѣчно въ това отношение да се убѣдятъ майките; съ какво голъмо довѣрие трѣбва да се ползува и каква сила отъ убѣждение трѣбва да обладава човѣкъ, щото да побѣди упорството на майките! Въ това отношение грѣшатъ всичките майки — образовани и необразовани, млади и стари: като бързатъ да успокоятъ дѣтето съ нѣнкитъ при всѣкий неговъ крикъ, при най-малкото негово безпокойствие, тѣ прекъсватъ дѣтето. Стомаха на дѣтето се препълня съ храна и не може да я смѣла; частъ отъ нея преминава въ разложение, като развива, голъмо количество газове (вътрове), които причиняватъ на дѣтето бодель или предизвикватъ по-сериозно разстройство на стомаха и червата, вслѣдствие на което дѣтето става по-безпокойно. Може смѣло да се каже, че ако майките бѣха по-добродѣтелни въ това отношение и по строго слѣдваха лѣкарскитъ съвети, то числото на заболѣванията и смъртността на дѣцата отъ болѣсти на стомаха и червата значително щѣше да се умали (Сидда.)

Прости домашни лѣчебни средства.

Отъ д-ра М. В. Иваницева.

(Продължение.)

На мѣсто компресси може да се употребятъ **припарки**. За това обикновено взематъ чукано ленено сѣме (може да се вземе и друго вещество, което съ вода можало би да образува каша, напр. смачанъ хлѣбъ, чукана суха трѣва и проч.), размѣсятъ го съ горѣща вода тъй, щото да се получи каша. Трѣбва да се внимава, щото да нѣма въ нея бучки. Тази каша стоплятъ на огнь и послѣ я наспиватъ въ дебелъ слой на една кърпа тъй, щото съ другия край на кърпата да се покрие тази каша; краищата на кърпата трѣбва да се завържатъ, щото припарката да се не растече. По такъвъ видъ прилагатъ кашата по голо на тѣлото. Голѣмната на припаркитъ трѣбва да бѣде напълно съответствена на това мѣсто, на което тѣ се гуждатъ. Дѣйствието на припаркитъ е съвършено сжщото, както и отъ топлия компресъ; водата въ припаркитъ удържа своята топлина благодарение на гжстотата имъ, а въ топлия компресъ за тази

цѣль служатъ мошамата и шаека. Припаркиѣ се мѣнятъ щомъ истиватъ. Ако е по-трѣбно, щото припаркиѣ да лежатъ постоянно на тѣлото, то, преди да се снесе първата, трѣба да се приготви по горѣ-означения редъ друга припарка и съ нея да се замѣни вече истиналата.

Подъ словото **ванна** (баня) разбира се гужданieto на човѣка, или частъ отъ тѣлото му, въ вода. За тази цѣль въ кѣщи можемъ да си служимъ или съ нарочно за тази цѣль устроена цинкава ванна, малки каци или просто корито. Обща пълна ванна се нарича, когато всичкото тѣло е покрито съ вода; полуванна, когато само долната половина отъ тѣлото на лежащия въ ванната човѣкъ е покрита въ вода; сѣдяща ванна се нарича, когатоводата достига до корема на сѣдящия въ водата човѣкъ; мѣстна ванна се казва, когато въ водата е гудена или ржката, или прѣстнѣ. Различаватъ ванни студени, топли и охлаждающа, когато къмъ взетата за ванна топла вода прибавляватъ малко-помалко студена вода. Когато се прави пълна ванна, то трѣба болния да си намокри главата съ студена вода. При полу-ванна горната непокрита съ вода частъ на тѣлото трѣба да се полива съ вода. Въобще, когато се взема ванна, трѣба да се наблюдава, щото стаята да бѣде топла, за да не настине болния; при излизанieto изъ ванната болния немедленно да се отрие добрѣ.

Поливание съ вода правятъ тѣй, щото отъ незначителна височина изливатъ полегка вода изъ ведро на болния, като му поливатъ главата, грѣдитѣ, гърбѣтъ, ръцѣтъ и краката. Поливането правятъ съ студена или съ едвамъ топла вода. Ако изливатъ водата на човѣка съ по-голяма или по-малка бистрота, то това се нарича **душѣ**. Душитѣ биватъ, като капки, когато водата се излива капка по капка; като струй, когато водата тече горѣ-долу съ тънѣкъ струй; най-сетнѣ, има душѣ като дъждъ, когато водата се излива чрезъ сито или рашетка въ видѣ на дъждъ. Души се правятъ съ студена и горѣща вода.

Отривание съ вода правятъ тѣй: гуждатъ около болния чаша съ вода; намокрятъ едно парче сунгеръ (или чиста фанела или, най-сетнѣ, мекка кърпа) и триятъ съ него

постепенно всичкото тѣло отъ шията до пѣтитѣ, като истискватъ при това малко вода отъ сунгеря на тѣлото. Подирѣ триенieto и намокренieto тѣлото на болния, той трѣба да бѣде добрѣ сухо истритѣ.

Отриванieto се прави обикновенно съ студена вода.

(Слѣдсв.)

Ситна шарка.

Прев. Т. Г.

(Край.)

Въ народа е извѣстно, че водянката подирѣ ситната шарка се появява отъ настинка; това мнѣние, ако и да не се потвърждава напълно, въ всѣкий случай заслужава внимание. Като пазимъ болния да не настине, ний го предпазваме отъ много случайности, които могатъ да го намѣрятъ, като лице, което е претърпяло такава тѣжка болѣстъ, каквато е ситната шарка.

Всичкиѣ трѣскави-прилипчиви болѣсти оставятъ въ тѣлото на човѣка, който ги е патилъ, голѣма наклонность къмъ много други послѣдователни разболѣвания. — Тази наклонность зависи отъ тѣжките измѣнения, на които се подвъргналъ човѣкъ, който е прекаралъ прилипчива болѣстъ. Послѣдователната слабостъ бива различна, споредъ силата на болѣстъта, топлината на тѣлото, продължителността ѝ, гжстотата на испиванieto и силитѣ на болния. Нѣ нито една прилипчива болѣстъ не оставя такава наклонность къмъ разболѣвание въ време на оздравянieto, както ситната шарка. По незначителното испиване на кожата и по гжстото ѝ боядисване не може да се вземе за тѣжко или легко течение на болѣстъта. Често се случва, че подирѣ слабото испиване биватъ тѣжки осложнения и, наопаки, подирѣ гжсто испиване не биватъ никакви осложнения. Ситната шарка произвежда на болния силно разслабване и го прави крайно възприемчивъ къмъ всѣкакви разболѣвания. Това свойство на ситната шарка отъ мнозина е изучено чрезъ горчивия опитъ и за избѣгването му е напълно умѣстно строго да се пази болния отъ възможните случайности въ теченieto на цѣлия срокъ, т. е. шесть недѣли, като се чете деня отъ пър-

вото растрѣпервание. — Да се пази болния не само отъ една настинка, нъ и да не сгрѣши въ питанието си, да има доволно чистъ въздухъ и т. н.

Медицинската наука не владѣе съ никакви средства да прекъсне течението на ситната шарка. При недостатъка на такива средства, лѣкуването на ситната шарка се веде по този пжтъ, както и много други трѣскави прилипчиви разболѣвания. Най-първо отъ всичко е необходимо, щото болния най-малко да пострадае отъ ситната шарка, да запази своитѣ сили, за да се бори съ неприятеля и да може да избѣгне случайнитѣ разболѣвания въ време на неговото оздравяние. До появяване на осложнения, особено въ гърлото, лѣкуването на ситната шарка се състои въ доброто глѣдание на болнитѣ. Болния го тургатъ въ постѣлката и го оставятъ въ нея до пълното изчезване на пъпчицитѣ, т. е. до свършването на лющението или до края на втората недѣля. За да се намали исипването на кожата, може съ успѣхъ да се употреби свинска мазъ, като се растрива съ нея цѣлото тѣло, два пжти въ день, сутринъ и вечеръ. Като се намалява червенината на кожата, пада и топлината на тѣлото и се намалява напръганieto въ кожата; съ появяването на тѣзи признаци, трѣба да бжде оставено и растриванieto съ свинската мазъ. На 5-й или 6-й день ризата на болния може да се промѣни, но трѣба предварително да се нагрѣе. Болния трѣба да лѣжи въ постѣлката още една недѣля подиръ изчезването на трѣската. Понататѣкъ може да му се позволи да става отъ лѣглото, нъ по добръ да не се пуца болния изъ стаята до истичанието на шестъ недѣлния срокъ. —

Въ време на трѣска най-добръ е да се дава на болния топълъ или хладенъ чай изъ зушени малини; за да се размѣнява питието, даватъ тѣй сжщо елюквенъ морсъ или вода съ лимонъ. При голѣмата топлина на главата трѣбва да се турга на нея мехуръ съ ледъ или кжрпи, намокрени въ студена вода; то или другото не бива постоянно да се продължаватъ, а необходимо на нѣколко време да се снематъ, за да не се простуди много кожата. При ослабването на болния трѣба да се прибави къмъ млѣкото вино или

ракия, като се глѣда по възрастта на болния, отъ 10 капки до чайна лажица на една чаша млѣко. За храна най-добръ е да се дава чорба отъ сваренъ овесъ, ячемикъ, мѣсо, тѣй сжщо отъ риба и млѣко. При истиванieto на краишницитѣ (краката и ржцѣтѣ) трѣба да се турга на тѣхъ гърнета, напълнени съ врѣла вода и обвити съ кжрпи, за да не се изгори кожата.

Червенината въ гърлото се отстранява, като си плакни болния устата съ вода отъ сваренъ шалфей (лѣкарска каделка) или отъ джбови кори. Надуването на шията, подъ челюститѣ и задъ ушитѣ, преминаватъ отъ съгрѣвающи компреси. На малкитѣ дѣда, които при ситната шарка иматъ и гнила жаба, хубаво е да се дава солена вълота (тузъ-роху), размѣсена въ малиновъ сиропъ¹⁾. Трудното лѣкуване на такова съединение отъ двѣ тѣжки болѣсти се вижда само по себе си; за добро счастье, сукалетата довойно рѣдко се разболѣватъ отъ ситна шарка, а още по-рѣдко отъ гнила жаба.

Водняката при ситната шарка се появява вслѣдствие заболѣването на бѣбрецитѣ; тѣхната дѣятелностъ се нарушава, тѣ извадатъ изъ тѣлото бѣлтѣкъ, отъ което всичката кръвъ става водна, а кожата подпухната. За да можемъ да се убѣдимъ дѣйствително поразени ли сж бѣбрецитѣ или не, земаме малко прѣсна пикочъ отъ болния и я сваряваме въ каква да е металлическа лажица. Бѣлтѣка на пикочѣта при варението се събира, както бѣлтѣка отъ кокошо яйце и се получава бѣло топче. Присѣтственото на бѣлтѣка въ пикочѣта удостоверява, че дѣятелността на бѣбрецитѣ върви неправилно. За да се запази здравieto е необходимо да се поддържа болния съ млѣчна храна. Болѣстта въ бѣбрецитѣ болния най-лесно преминава, като пие сода; тя трѣба да се дава отъ $\frac{1}{4}$ —1 чайна ложичка на чаша вода. Възрастнитѣ пиятъ по 1 чорбяна ложичка всѣки два часа, а на дѣцата, спорѣдъ възрастта, $\frac{1}{2}$ —1 чайна ложичка на единъ пжтъ. Въ много случаи такова лѣкуване върви съ успѣхъ и се получава съвършено оздравяние.

¹⁾ 20 капки тузъ роху на четири лажици малиновъ сиропъ (петмезъ отъ ягоди) всѣки два часа по 1 чайна лажица.

Заразата на ситната шарка, за да ограничи своето разпространение, изисква да се изпълняват всичките мѣрки за предпазване, както от другите трѣскави-приличиви болѣсти. За да се умали заразяването от болния, той трѣба да прави бани (ванни), които да почни от третата педѣля, по една или двѣ въ недѣлята. Ванната не трѣба да се чете еднаква съ банята, нѣ ако нѣма ванна, тя може съ успѣхъ да се замѣни съ растръпване тѣлото съ топла вода, размѣсена на половина съ ракия.

Мѣстна хроника.

— Получихме напечатанната тѣзи дни въ Варна брошура: „Отчетътъ и състоянието на Варн. Град. Общ. Управление, която прилича на единъ обвинителен актъ срѣщу постоянния съставъ на това Управление. Раздора между почетните и постоянните членове на градския съвѣтъ не може да влияе успѣшно на обществените работи въ града и ний можемъ само да повторимъ думите на прочутия руский баснеписецъ **Кривовъ**:

„Кто правъ, кто виноватъ — судить не намъ!
Да только возъ и нынѣ тамъ!“

Лѣкарска кореспонденция.

Г-ну К. Д. въ Добричъ. — Брадавиците сѣ малки и яки възвишения надъ кожата, които често въ голѣмо число се появяватъ у едно и също лице, повечето пъти на ръцѣтъ. Тѣхното происхождение е доста темно и тѣ, щомъ стоятъ нѣкое време, често исчезватъ внезапно. За това тука бабитѣ-магичесници иматъ благодарна дѣятелность, защото, макаръ тѣ и не правятъ нищо дѣйствително, все пакъ сполучаватъ, тѣй-като брадавиците често преминаватъ... отъ себе си. По между другите многочислени средства, въ послѣдното време се препорѣчва слѣдующето лѣкуване: намазватъ на едно парче фанела черенъ сапунъ (sapo niger) и обвиватъ съ него болното мѣсто всѣка нощъ или, ако е възможно, и денѣ. Често подиръ 15 дни брадавиците ставатъ тѣй меки, щото лесно се изваждатъ. —

ОТЪ РЕДАКЦИЈАТА. Ония лица, които писмено сѣ заявили, че искатъ да бѣдѣтъ абонати и сѣ обѣщали да внесатъ стойността на вѣстникѣтъ, се умоляватъ да побързатъ съ изпълнението на обѣщанieto си, защото, споредъ приетото правило, безъ предплати вѣстника не се испраща.

Отговорний Редакторъ **Н. Д. Райновъ.**

Редакторъ-издатель **Б. А. Оксѣ.**

ОБЪЯВЛЕНИЯ.

„ЗДОРОВЬЕ“ ОБЩЕСТВЕННАЯ ГАЗЕТА

Будетъ съ 1885 года-выходить три раза въ недѣлю, по воскресеньямъ, средамъ и пятницамъ, въ большомъ газетномъ форматѣ.

Вступая въ двѣнадцатый годъ изданія, газета „Здоровье“ не нуждается въ особой рекламѣ. Не задавая широкихъ задачъ и имѣя главной цѣлью „служить интересамъ общества, школы и семьи, газета является по среднему между наукою и жизнью, насколько вырабатываемыя первою данныя могутъ быть введены практическимъ путемъ въ нашу домашнюю и общественную жизнь. Въ этомъ отношеніи гигиенѣ, какъ ученію и предупрежденію болѣзней, равно какъ и популярному объясненію и леченію послѣднихъ, будетъ по прежнему отведено одно изъ главныхъ мѣстъ.

Желая удовлетворить требованіямъ читателей слѣдить за общественными и политическими событіями Россіи и за-границею, редакція издодаетъ и выпускаетъ лихистра внутреннихъ дѣлъ разрѣшеніе на размещение программъ изданія обзоромъ политической, литературной и общественной жизни.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

Съ доставк. пересл. 6 р. на годъ; на полгода — 3 р. 50 к. на 3 мѣсяца — 2 р. на 1 мѣсяцъ — 75 к. Безъ доставки — на годъ 5 р. на полгода — 3 р. на 3 мѣсяца — 1 р. 75 к. на 1 мѣсяцъ — 50 к. Цѣна отдѣльно каждаго № — 5 коп.

ПОДПИСКА на газету для иногородныхъ принимается исключительно въ редакціи, въ С.-Петербургѣ, при мѣстномъ книжномъ магазинѣ **Н. ЦЫЛОВА**. въ Вѣнгерской сторонѣ, противъ В. Мед. Академіи, Нижегородская ул., д. № 27.

РУССКИЙ МАГАЗИНЪ

П. КАРЛОВСКАГО ВАРНА — ШУМЕНЪ.

ПРОДАВА ПО НАЙ-УМѢРЕННИ ЦѢНИ:

Чай, сахаръ, свѣщи, чернъ хайверъ, разни консерви, макарони, брашна, мармалади, конфети, бисквити, вина разни: Бордо, шампанско, ромъ, конякъ, ликери, бенедиктинъ и др.

Военно-офицерски и солдатски вещи. Самовари и разни издѣлія отъ варшавско сребро и никель, пожове, вилки, лѣжници и пр.

Сапуни разни и други благовонни нѣща.

Столове, канаста и пердета.

Фарфори вещи и стѣклари.

Хартія, червѣтъ, перѣтъ и други канцелярски потребности.

Камбани, икони, хоругви и на порѣчка всѣкакви церковни и учебни книги, както и одежди свѣщеннически и други церковни потребности.

1,3—3

Печатница **Д. Нитче.** Варна.